

Asianumero
Asiakirjan tunnus

23.10.2023

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
Teema: Kriisinhallinta

Ulkoministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Kriisinhallinta on keskeinen Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla edistetään turvallisuutta konfliktialueilla ja globaalisti. Suomen pitkäjänteinen panostus kriisinhallintaan on lisännyt Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikuttavuutta ja uskottavuutta. Osallistumalla kansainväliseen kriisinhallintaan vaikutetaan myös sisäiseen turvallisuuteen sekä kehitetään kansallisia valmiuksia ja suorituskykyjä. Suomi osallistuu aktiivisesti Etyjin, EU:n, Naton ja YK:n sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan. Suomen kriisinhallintaosallistumisen maantieteelliset painopisteet heijastavat toimintaympäristön kehittymistä ja kansainvälisiä kriisinhallinnan tarpeita. Suomen kriisinhallinnan maantieteellisiä painopisteitä ovat Euroopan lähinaapurusto, Lähi-itä sekä Afrikka. Suomi korostaa jatkuvuuden ja kokonaisvaltaisuuden merkitystä kriisinhallinnan vaikuttavuuden varmistamiseksi. Suomen osallistumista kriisinhallintaan on vahvistettu pitäen parlamentaarisen komitean vuonna 2021 antaman mietinnön mukaisesti.

Suomi osallistuu tällä hetkellä kymmeneen sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon noin 450 sotilaalla. Suomen osallistumisen kannalta suurimmat kriisinhallintaoperaatiot ovat YK:n UNIFIL-operaatio Libanonissa, kansainvälisen Isisin vastaisen koalition koulutusoperaatio (OIR) Irakissa sekä Naton KFOR-operaatio Kosovossa.

Suomi jatkaa osallistumistaan Ukrainaa tukevaan EU:n sotilaalliseen EUMAM Ukraine –avustusoperaatioon. Ensimmäisen toimintavuotensa aikana EUMAM-operaatiossa on koulutettu jo lähes 30 000 ukrainalaissotilasta. Ukrainan asevoimien kysyntä EUMAM-operaation tarjoamalle koulutukselle on jatkunut korkeana. Suomi pitää tärkeänä, että EU vastaa jatkossakin nopeasti ja tehokkaasti Ukrainan koulutustarpeisiin, jotka kehittyvät ja muuttuvat sodan kulun myötä. Suomi osallistuu myös Ison-Britannian johtamaan Interflex-koulutusoperaatioon.

Suomella on noin 130 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj-, YK-sekä Nato-operaatioissa, aluetoimistoissa sekä sihteeristöissä. Suomi jatkaa osallistumistaan Ukrainassa toimivaan EUAM Ukraine -siviilikriisinhallintaoperaatioon. Suomen Etyj-puheenjohtajuuskausi vuonna 2025 otetaan huomioon tarkasteltaessa tulevien vuosien osallistumista siviilikriisinhallintaoperaatioihin. Siviilikriisinhallinta on keskeinen osa kriisinhallinnan kokonaisvaltaista lähestymistapaa yhdessä sotilaallisen kriisinhallinnan, rauhanvälityksen, kehitysyhteistyön ja humanitaaristen toimien kanssa. Siviilikriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus ja vaikuttavuus ovat olleet Suomen pitkän linjan tavoitteita.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarviossa vuodelle 2024 kriisinhallintaan (huomioiden sekä ulkoministeriön, että puolustusministeriön pääluokat) on budjetoitu yhteensä 142 348 000 euroa, pitäen sisällään sekä sotilaallisen kriisinhallinnan, että siviilihenkilöstön osallistumisen kriisinhallintaan sekä rauhanvälitykseen.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan esitetään vuodelle 2024 määrärahoja 119,2 miljoonaa euroa, mikä vastaa ulkoministeriön arviota sotilaallisen kriisinhallinnan kehystasosta vuosina 2024–2027 nykyosallistumistason mukaisesti. Sotilaallisen kriisinhallinnan menot ovat viime vuosien aikana olleet

noin 110 miljoonaa euroa vuositasolla sisältäen ulkoministeriön ja puolustusministeriön pääluokat. Vuonna 2023 menojen arvioidaan olevan noin 120 miljoonaa euroa. Siviilikriisinhallintaan vuodelle 2024 esitetään 19,485 milj. euroa, joka vastaa v. 2023 varsinaisen talousarvion tasoa.

Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenojen osalta tullaan talousarvioesityksen täydennyksen yhteydessä esittämään momentin käyttösuunnitelmaan muutoksia noin 1,52 miljoonalla eurolla. Käyttösuunnitelmakohdan 01. EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusmenot Suomen valmiusvuoron määrärahaa esitetään vähennettäväksi 0,373 miljoonalla eurolla. Muutos aiheutuu henkilöstökustannusten tarkentumisesta alaspäin ja harjoitustoimintaan osallistumisen muutoksista. Määräraha esitetään siirrettäväksi momentin varalla-kohtaan. Käyttösuunnitelmakohtaan 05. Yhteiset menot esitetään lisämäärärahaa 0,175 miljoonaa euroa. Lisämäärärahan tarve aiheutuu Porin prikaatin matkavaatevaraston ja sen laajennukseen liittyvän vuokra- ja ylläpitokustannuksen noususta. Määräraha esitetään siirrettäväksi momentin varalla-kohdasta. Malin YK-operaatioon (MINUSMA) operaatioon osallistuminen on päättynyt ja määräraha 0,533 miljoonaa euroa vähennetään käyttösuunnitelmakohdasta 16. Määräraha esitetään siirrettäväksi momentin varalla-kohtaan. Käyttösuunnitelmakohdan 26. EUMAM/Ukrainan koulutusoperaation menot määrärahaa vähennetään 0,536 miljoonaa euroa päivärahakustannuksen vähentymisen johdosta. Summa siirretään momentin varalla-kohtaan. Muut operaatiokohtaiset muutokset aiheutuvat pääsääntöisesti palkkauskustannusten tarkennuksista, mm. vuoden 2023 aikana tullut palkankorotus, henkilöstömäärien muutokset.

Ulkoministeriö katsoo, että hallituksen esityksessä talousarviosta vuodelle 2024 on huomioitu kriisinhallinnan merkittävyys Suomelle tärkeänä ulko- ja turvallisuuspolitiikan välineenä. Osallistumalla kansainväliseen kriisinhallintaan Suomi pystyy osallistumaan konfliktien ennaltaehkäisyyn sekä niiden ratkaisuun, sekä kohdealueiden kehitykseen kohti demokratiaa ja toimivaa kansalaisyhteiskuntaa. Kriisinhallintaosallistuminen tukee hallitusohjelmassa asetettuja tavoitteita, kuten Afrikan maanosan kehitys ja muuttoliikkeen hillitseminen; toimiva demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta; Ukrainan oikeusvaltiorakenteiden vahvistaminen ja korruptiontorjunta, sekä Venäjän vastuuvellvollisuuden varmistaminen liittyen hyökkäysrikokseen ja hyökkäyssoidan yhteydessä tehtyihin kansainvälisen oikeuden vastaisiin rikoksiin. Talousarviossa ehdotetut määrärahat vastaavat parlamentaarisen komitean vuonna 2021 antamaa mietintöä vähimmäistasosta kriisinhallintaoperaatioihin osallistuvien sotilaiden, siviilikriisinhallintaoperaatioihin osallistuvien asiantuntijoiden, sekä määrärahojen vähimmäismäärästä.